

Ce dorește domnul?

^{Pascal} Bruckner

*Ce dorește domnul?
Crăciun la palat*

TRADUCERE DIN FRANCEZĂ DE
Doru Mareș
INTERVIU CU AUTORUL
REALIZAT DE
Dia Radu

TREI

Editori:

Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

Director editorial:

Magdalena Mărculescu

Redactor:

Virginia Costeschi

Lector:

Gabriela Riegler

Coperta:

Faber Studio

Imagine copertă: Guliver/Getty Images/ © Hudzilla

Director producție:

Cristian Claudiu Coban

DTP:

Gabriela Chircea

Corectură:

Roxana Nacu

Mădălina Geambașu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**BRUCKNER, PASCAL**

Teatru: *Ce dorește domnul?, Crăciun la palat /*

Pascal Bruckner; trad. din franceză de Doru Mareș. - București:

Editura Trei, 2018

ISBN 978-606-40-0369-0

I. Mareș, Doru (trad.)

821.133.1

Titlul original: MONSIEUR PRENDRA et NOËL AU PALAIS

Autor: Pascal Bruckner

Copyright © 2017 by Pascal Bruckner

Copyright © Editura Trei, 2018

pentru prezenta ediție

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90;

Fax: +4 0372 25 20 20

e mail: comenzi@edituratrei.ro

www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-0369-0

De vorbă cu Pascal Bruckner

*„Scriu pentru a fi iubit, pentru a-mi răscumpăra
păcatul de a exista“.*

— PASCAL BRUCKNER

Scriitor prolific, cucerit în egală măsură de teatru, eseu sau roman, Pascal Bruckner e și un favorit al presei de pe malul Senei. Asta pentru că celebrul gânditor francez e, înainte de toate, un vorbitor cu șarm. Un interlocutor captivant, cu ironia prinsă la butonieră, care nu încetează să denunțe ipocriziile din politică și din viața conjugală, erorile și mediocritatea din societatea contemporană. Neobosit în judecățile critice, lui Pascal Bruckner nu-i place să se revendice de la nimeni și de la nimic. În spatele teribilismului, ghicești însă cu ușurință un entuziast. Un pasionat al ideilor, care pune propria libertate înaintea dorinței de-a aparține vreunui trib și care-și oferă întotdeauna luxul de a regândi viața cu mintea lui.

„Am fost și rămân un copil răsfățat“

Cineva care încearcă atât de asiduu să explice resorturile și mecanismele iubirii e cineva care pare că o caută înconștient. Pascal Bruckner, ați fost un copil iubit?

Oh, da, am fost singur la părinți și deci extrem de iubit, mai ales de mama. Când eram doar cu ea acasă, trăiam într-o

fuziune totală. Cred că am dormit cu mama până la zece ani, de fiecare dată când tata era plecat din oraș. Tata avea și amante la vremea aceea, probabil nu-i făcea nicio plăcere s-o revadă pe mama, era extrem de violent și rău cu ea. Ajunsesem să îl detest. Pe atunci, în Franța, bătaiele erau la ordinea zilei în familii, și verișorii mei o încasau destul de des. Însă el întrecea orice măsură. Nici nu intra bine în casă, și începea să împartă în stânga și-n dreapta palme, care uneori se transformau în adevărate bătăi. Era odios. Într-o zi, m-am așezat în genunchi și m-am rugat lui Dumnezeu ca tata să dispară. Voiam să mă răzbum și n-aveam niciun dubiu că Dumnezeu îmi va ține partea. De altfel, îi lăsasem lui posibilitatea să aleagă în ce fel să se întâmple, totul era să rămân singur cu mama, pe care o iubeam enorm. Chestiune de altfel foarte psihanalizabilă, eram în plin complex oedipian. (*râde*)

Se pare că Dumnezeu nu v-a auzit rugăciunile sau, în orice caz, dacă le-a auzit, nu le-a dat curs.

Lucrurile s-au așezat totuși în favoarea mea, fiindcă încă de la un an și jumătate am fost diagnosticat cu tuberculoză și, în mod paradoxal, boala asta a fost pentru mine o șansă. Mi-a permis să cresc fără ei. Tata a avut destul de devreme ideea să mă ducă să mă tratez într-un sanatoriu pentru copii din vestul Austriei, undeva în munți într-un sat, unde în 1945, după căderea Reichului, se ascusesse de trupele aliate care îl căutau pentru trădare.

Dar ce făcuse, de fapt?

Lucrase la Viena pentru Siemens, una dintre companiile care au susținut puternic regimul nazist. Siemens avea uzine lângă lagărele de la Ravensbrück și de la Dachau, de unde angaja prizonieri politici evrei care lucrau pentru Reich și care în orice clipă puteau fi condamnați la moarte. El însuși fusese de câteva ori în aceste lagăre, să vadă anumiți responsabili. Îi simpatiza pe naziști

și era un antisemit nu doar ocazional, ci permanent, compulsiv aș putea spune. I-a urât pe evrei de la micul dejun până la cină, în fiecare zi a anului, până în ultima clipă a vieții lui.

„Du bist ein Jude“.

Asta în timp ce în lumea literară europeană foarte multe voci se întreabă dacă nu sunteți chiar dumneavoastră evreu.

Da, pentru că purtăm acest nume german, dar care poate fi și evreiesc. Tata era însă protestant, mama catolică, m-am născut într-o familie franco-germană, de fapt. Eu însumi sunt botezat catolic și mi-am făcut studiile la Pères Jesuites. Însă atât m-a hărțuit tata cu antisemitismul lui, încât ajunsesem să cred că evreii trebuie să fie un popor extraordinar, dacă îi detestă în halul ăsta. De aici interesul meu pentru lumea israelită, pentru Shoa, care a făcut ca foarte multă lume să creadă că sunt evreu. Întâmplarea face și că am un copil cu o femeie evreică, ceea ce l-a îmbolnăvit de nervi pe tata, dar nu l-a împiedicat totuși să-și iubească nepoata. Și azi mi se reamintește constant că sunt evreu. Dacă le zic oamenilor că nu, nu sunt, mi se spune: „E în regulă, înțelegem că vreți să vă ascundeți și respectăm decizia dumneavoastră.“

Pentru tatăl dumneavoastră trebuie să fi fost o tortură.

Când aveam opt ani, acolo în Austria, la sanatoriul respectiv, un nene îmbrăcat în pantaloni scurți de piele cu bretele mi-a zis la toaletă, în timp ce mă spălam pe mâini, „Du bist ein Jude“, „Ești evreu.“ Lucru pe care l-am adus la cunoștință tatălui meu, care a turbat pe loc. S-a ridicat plin de furie, eram convins că o să-l ia la bătaie, dar nici vorbă, s-a dus direct la individ și, luându-mă de exemplu, i-a ținut o lecție de teorie rasială: „Uitați-vă bine la el, cum să semene cu un evreu?“ Ciudățenia e că, înainte să moară, am avut ocazia să-l văd pe tata gol la spital, în sala de urgențe, și era circumcis. L-am întrebat cât am mai avut ocazia despre lucrul ăsta și mi-a răspuns că sunt nebun, că n-am văzut bine.

A murit luând cu el în mormânt și câteva secrete...

Așa e. Însă ce știi sigur e că nu a omorât pe nimeni. Mi-a jurat asta. Cred de altfel că era prea lipsit de curaj să o facă.

Acum trei ani, ați publicat o carte despre relația tumultuoasă pe care ați avut-o cu tatăl. A reușit să vindece ea ceva în dumneavoastră?

Mi-a luat ani să învăț să-l iubesc pe tata. Dar scrisul m-a ajutat să-l iert și să păstrez doar amintirile plăcute. E trist că iertarea asta a venit atât de târziu, însă dacă aș fi scris cât timp părinții mei ar fi fost încă în viață, ar fi fost dureros pentru amândoi.

Aveți destulă distanță acum ca să vedeți lucrurile limpede. Ați regăsit ceva din personalitatea tatălui dumneavoastră în cel care sunteți azi?

Cred că întotdeauna atunci când ne revoltăm împotriva părinților sfârșim prin a le semăna. Am moștenit mai multe decât aș fi vrut. Toate părțile rele: agresivitatea, crizele, furia. Dar și câteva lucruri bune: hărnicia și curiozitatea asta orientată în toate direcțiile. Cred însă că, în ciuda violențelor de care a dat dovadă în prezența mea, am fost și rămân un copil răsfățat.

De ce spuneți asta?

Pentru că de fapt nu creștem niciodată, doar îmbătrânim. Iar eu m-am regăsit mereu în postura celui obișnuit să primească mult de la viață. Sunt oameni care m-au gratificat cu foarte multă dragoste și fericire.

Nu coafați prea mult realitatea, de dragul înțelepciunii de pe urmă? Erați totuși un copil bolnav, cu un tată brutal și autoritar...

Nu, nu, știi că pare de necrezut, dar mi-am trăit boala ca pe un moment foarte agreabil. Între altele și pentru că n-am murit. (râde) Păstrez amintiri plăcute și din satul acela austriac, unde erau furtuni uriașe de zăpadă, și din Elveția, unde am fost mai

târziu și unde m-am plimbat foarte mult prin munți. Boala m-a salvat, de fapt, de toată atmosfera de acasă. Mai târziu, am prins și gustul pentru lectură, gustul pentru studiu și am descoperit scrisul. Fără acestea, aș fi fost cu siguranță nefericit.

Mă întreb dacă inteligența și curiozitatea dumneavoastră nu s-au născut mai degrabă din furia și nesiguranța unui copil crescut de unul singur.

Dacă aș fi fost un copil fericit pe de-a-ntregul, prea bogat, prea sănătos sau prea vesel, nu m-aș fi revoltat la fel, asta e sigur. Și nici n-aș fi scris la fel. Așa, am fost obligat să găsesc resurse în mine însumi, să-mi clădesc o fortăreață interioară din cărți, din ceea ce scriam și, evident, din dragoste. Fiindcă adolescența a adus cu ea și întâlnirile fabuloase cu partenerele mele, care m-au smuls efectiv din nevroza familială.

„Suntem nefericiți că nu suntem fericiți“.

Dragostea pare să-și fi pus puternic amprenta în ceea ce ați scris. În România, cel puțin, sunteți cunoscut ca filosoful care o repune permanent în discuție.

Interesul meu pentru dragoste a început cu revoluția moravurilor din anii '60, care pretindea că a terminat cu jocul de teatru al pasiunii, eliberând dorința și sexualitatea de alte constrângeri morale. Dragostea, spuneau ei, e doar o iluzie, sub romanticul *Je t'aime!* se ascunde de fapt un *Te doresc!* nemărturisit. Am simțit însă nevoia să repun în discuție această nouă dogmă sexuală. Asta am încercat să fac în *Noua dezordine amoroasă*, să reabilitez sentimentul decăzut. Pentru că nu e vorba doar de dorință. Pentru că nici dorința, nici sexualitatea nu poate ține un cuplu împreună. Dacă vrei să-ți dureze dragostea, ai nevoie de mai mult decât simplul apetit al simțurilor. Ai nevoie de amicitie, de afinitate, de gusturi împărtășite, iar lucrurile astea n-au nimic a face cu pulsionile sexuale.

Există însă o „dictatură a fericirii“, cum o numiți în cărțile dumneavoastră, o presiune a societății de azi de a căuta neîncetat dragostea perfectă, pentru a fi cu adevărat împliniți.

Presiunea aceasta într-un final ucide dragostea, pentru că nu suntem niciodată satisfăcuți, niciodată mulțumiți, suntem mereu în căutarea a ceva mai bun, mai intens. Epoca noastră e o combinație de două moșteniri, cea a libertinajului și cea creștină. Avem pe de-o parte creștinismul, care pune iubirea mai presus de orice. Întocmai ca trubadurii de altădată, creștinismul cântă dragostea, glorifică fuziunea cu divinul, de aici și încercarea unora de a seculariza această trăire. Iubirea a devenit forma laică a mântuirii. Pe de altă parte, avem drepturile câștigate de revoluția sexuală. Vrem sexualitate, dar o sexualitate pe care să o trăim paroxistic, vrem să reconciliem carnea și sufletul. Iar acest ideal e prea înalt, foarte greu de purtat și imposibil de realizat. Reversul medaliei e că ne persecutăm zilnic în numele unei împliniri cu orice preț și ajungem să fim nefericiți că nu suntem fericiți.

...drept pentru care o luăm din nou de la capăt. Oare divorțul nu e de fapt simptomul neobositei căutări a pasiunii de la început?

Una dintre trăsăturile principale ale cuplurilor din ultimele decenii e neputința lor de a face față plictisului și scăderii în intensitate a dragostei. Când pasiunea începe să se stingă, credem că dragostea s-a stins și ea, ceea ce e fals. Avem așteptări atât de mari de la viața amoroasă, că nu putem suporta că ea sfârșește în cotidian. Nu ne rămâne decât să alegem între paroxism, dar fără persoană, și persoana în cauză, dar fără paroxism. La urma urmei, în acel *amour fou* al lui Breton e mai multă nebunie decât dragoste, e iubirea iubirii, în afara persoanei. Să iubești o persoană înseamnă să trăiești cu ea și în cotidian, și în afara intensității și în momentele de scădere a dorinței. Asta e dragostea adevărată.

Vorbiți, într-un fel, în cheie creștină. Nu m-aș fi așteptat la asta, recunosc.

Dar eu sunt creștin, am fost educat la iezuiți, când aveam 13 ani chiar m-a bătut gândul să intru la seminarul catolic să devin preot. Cred că aș fi fost un bun predicator. Azi mă consider un agnostic scăldat în apele catolicismului.

Un agnostic nu poate justifica existența divinității. Dar ar putea-o măcar închipui. Cum vă imaginați necunoscutul?

Prefer să tac, fiindcă nu știu nimic. Viața e un mister care scapă înțelegerii noastre. Nu mă chinuie deloc întrebarea dacă Dumnezeu există. Religia e ceva prea frumos ca să fie adevărat.

Și totuși, e ființa umană făcută pentru a trăi în plină luciditate? Când vă citesc, mă lovesc de vocea celui care vrea parcă să spulbere toate iluziile.

Nu, nu, nu vreau să le spulber, vreau doar să le analizez. Să le expun. Am nevoie și de minciuni dezirabile, de stimulente pentru a continua să trăiesc. Suprimarea iluziilor nu înseamnă luciditate, ci amărăciune și resentiment. Ar fi minunat dacă am putea păstra în același timp o anumită doză de luciditate în ce privește propria persoană, dar și sentimentul că viața e un cadou, un ceva dat pe care nu trebuie să-l degradăm. Eu, de pildă, am o mare capacitate de a mă entuziasma, de a rămâne îndrăgostit de viață. Sunt o ființă pasională. Pentru mine, fericirea e în pasiunile mele: scris, iubiri, călătorii.

Încerc să-mi imaginez un Pascal Bruckner îndrăgostit. E la fel de sarcastic ca în ceea ce scrie?

Când iubesc, nu-i foarte ușor de trăit cu mine, pentru că sunt destul de extrem. Excesiv de tandru, cu copiii sau cu partenera mea, dar pot fi și șantajist și răutăcios. Suntem și meschini când iubim, nu doar afectuoși. Pentru că nu suntem niciodată lucizi.

Dar când suferă din dragoste?

Atunci e vulnerabil, nefericit, nervos, pierdut. Sunt ca toată lumea. Scriitorul din mine se hrănește din suferințele și îndrăgostirile mele. Dar el e un altul, mai rezervat. Se zice despre mine că sunt prea calm și detașat în anumite situații. În scris, asta se simte din plin. De fapt, nu-mi păstrez deloc calmul, când sunt furios, sunt furios, doar că mă exprim diferit.

„Cea mai bună metaforă a raportului nostru cu lumea e clarobscurul.“

Fie că e vorba de religie, politică sau dragoste, simt în tot ceea ce scrieți nevoia imperioasă de a înțelege lumea în care trăim.

Când scriu, sunt ca un cercetător care descifrează un manuscris într-o limbă pe care nu o știe prea bine. Oricât am încerca să înțelegem timpul prezent cu uneltele de care dispunem, suntem pe un drum nesigur. Avem impresia că înțelegem, dar de fapt nu înțelegem nimic. Inteligența noastră e bruiată de chiar faptele pe care le trăim. Cred că cea mai bună metaforă a raportului nostru cu lumea e clarobscurul. Avem niște lumină, dar această lumină izvorăște din tenebre foarte adânci.

Ce înseamnă scrisul pentru dumneavoastră acum, Pascal Bruckner?

E pasiunea vieții mele, fără de care nu aș putea trăi. Cândva demult mi-am dorit să fac muzică. Îmi plăcea la nebunie muzica, am și studiat pianul, încă mai cânt din când în când. Să fi avut o carieră de muzician ar fi însemnat pentru mine ceva extraordinar. Din nefericire, n-am urmat-o, pentru că nu eram destul de bun. Sunt un muzician ratat, un matematician refulat, mi-a mai rămas doar scrisul, care cu timpul s-a confundat cu propria-mi viață.

Se spune despre scriitori că sunt ființe solitare.

Absolut adevărat, scrisul și cititul sunt lucruri care se fac de unul singur, acasă, cu ușa închisă.

Cum scrieți? Aveți tabieturi?

Am o groază de obsesii. Sunt destul de maniac. Trebuie să fie toate lucrurile în ordine, cred că în fiecare zi fac curat pe birou. Apoi fac mizerie și o iau de la capăt, să mă liniștesc. Trebuie neapărat să-mi pun muzică. Dacă nu reușesc să scriu nimic dimineața, rămân cu sentimentul că am pierdut ziua, că n-o să pot s-o fac nici mai târziu. Pentru mine, scrisul e dependență și asceză în același timp. E o disciplină de viață. Dacă nu am această disciplină, știu că risc să ratez o carte. Până la urmă, ceea ce îi distinge pe scriitori nu e doar talentul sau ideile, ci și munca. Cine muncește mai mult iese din rând.

De unde suntem, n-am cum să vă văd camera de lucru. Puteți să-mi spuneți ce vedeți când vă așezați la birou?

Caietele de notițe, pixurile colorate — de 40 de ani lucrez așa, cu pixuri colorate —, un Macbook care are deja vreo cinci ani, pe care ar trebui să-l schimb. Apoi, pe perețele din față o fotografie făcută în India, supraexpusă și deci foarte frumoasă, pentru că de fapt e ratată. În rest, tablouri peste tot: un Henri Michaux, un Antonio Segui, mare pictor argentinian, un desen al suprarealistului neamț Hans Bellmer, un Combas, în fine, o gravură de Zoran Music. În rest, cărți cât vezi cu ochii.

„Bucuria de a exista îmi e de ajuns.“

V-a salvat scrisul, până la urmă?

Da, m-a salvat, într-un fel. Dar eu nu caut salvarea. Și nici nu mă întreb care e sensul vieții. De ce ar trebui ca viața să aibă neapărat un sens? De ce ar trebui să ne vitriolăm existența încercând să atingem un scop cu orice preț? Viața e năvalnică, aduce cu ea atâta dorință, poftă, pasiune! Bucuria asta de a exista mie îmi e de ajuns. Singura grijă pe care o am e să continui să scriu și să am cititori care mă susțin. Am început să scriu pentru

a fi iubit, pentru a-mi răscumpăra păcatul de a exista. Știu că e o formulare ușor cochetă pe care am mai folosit-o, dar e cât se poate de adevărat.

Mă gândesc la numele dumneavoastră, Pascal, același cu al celui care a făcut celebrul pariu pe existența lui Dumnezeu. Pe ce ați pariat în viața asta, Pascal Bruckner?

Când suntem tineri, nu pariem pe nimic, vrem doar să ne salvăm pielea, într-o lume pe care nu o înțelegem prea bine, plină de oameni care ne sunt adesea rivali sau care încearcă să ne strivească. În *Taxi Driver*, filmul lui Scorsese, am găsit la un moment dat o frază care suna așa: „În fiecare oraș, pe fiecare stradă, există un necunoscut care visează să devină cineva. E un om singur, abandonat de toți, care încearcă cu disperare să le dovedească celorlalți că există.“ Mi se pare magnifică.

A fost și pariul dumneavoastră?

Multă vreme n-am pariat pe nimic. Azi e diferit. Încerc să dovedesc nu că exist, ci că persist. Că n-am murit, că sunt încă viu, că mai am ceva interesant de spus, că nu ies încă la pensie de la treaba asta pe care o numim viață.

Extemporal

Umpleți singurătatea cu...

...prietenii, muncă și cu femeia pe care o iubesc. Rareori în viață am fost cu adevărat singur.

Ascultați en boucle...

...muzică clasică dimineața, jazz după-amiază și funk când se lasă seara.

Plângeți doar când...

...pierd pe cineva pe care-l iubesc sau când cei pe care-i iubesc sunt bolnavi.

O femeie e frumoasă când...

... ne dorește și când ne ignoră.
Cea mai importantă lecție de viață e că...
...trebuie să te grăbești să trăiești, fiindcă viața e fragilă și
îți poate fi luată în orice clipă.
Bătrânețea ne face...
...să murim înaintea morții. E o oroare!
Viața e în altă parte când...
...suntem incapabili să ne bucurăm de ce trăim. *La vie n'est
jamais ailleurs!*
Cea mai mare teamă din adolescență era...
...să-mi ratez viața. Aveam dorințe mari și absolute.
Libertatea seamănă cu...
...un alpinist care se aruncă în vid. E un cadou scump și
dificil.

Interviu realizat de DIA RADU

*Ce dorește
domnul?*

Personaje:

CLIENTUL, între 50 și 60 de ani

CHELNERUL, între 30 și 35 de ani

DUMNEZEU, voce din off

*Piesă pentru două personaje, un chelner și un client.
Chelnerul este îmbrăcat în uniforma specifică, după cum
se poate vedea în mod obișnuit în Franța. Clientul are
între 50 și 60 de ani, Chelnerul, între 30 și 35.*

- CHELNERUL: Ce dorește domnul?
- CLIENTUL: Un loc, dacă nu vă deranjează.
- CHELNERUL: Desigur, luați loc la ce masă vreți, locul nostru e aproape gol în după-amiaza aceasta.
- CLIENTUL: Adică...
- CHELNERUL: Așezați-vă unde doriți și cum doriți. Exact cum aveți chef.
- CLIENTUL: Speram să îmi indicați un loc anume.
- CHELNERUL: Ahaaa, domnul are nevoie să fie dus de mână?! Ei bine, să zicem cel de-aici sau cel de-acolo, ori celălalt, din mijloc, ori cel aflat în fund și mai într-o parte, poate cel din fața celui din mijloc, sau cel din spate de tot, de lângă bucătărie? E bine? Dacă nu cumva preferați să vă așezați afară, cu toate că e frig și plouă. Întreaga terasă este liberă.
- CLIENTUL: Mda, sunt cam încurcat. Ce-mi recomandați? Să zicem locul acesta, sau poate locul acela?
- CHELNERUL: Prin locul acesta înțelegeți locul acesta de aici sau locul acesta de dincoace? Cel din dreapta sau cel din stânga? Acesta de-aici sau acesta de-acolo? Domnule, este nevoie să precizați.
- CLIENTUL: Nu știu ce să zic. Spuneți dumneavoastră...
- CHELNERUL (*autoritar*): Atunci acesta, cel de aici, din fața dumneavoastră. (*Bate răsunător cu palma într-un scaun.*)
- CLIENTUL: Foarte bine! Pot să mă așez?
- CHELNERUL: Dacă preferați să rămâneți în picioare, este alegerea dumneavoastră. Mă tem

că, totuși, peste câteva minute veți resimți un anumit disconfort. Vedeți, avantajul cafelei, spre deosebire de autobuz sau metrou, este că se vine aici tocmai pentru a se lua loc.

CLIENTUL: Aveți dreptate.

CHELNERUL: Și-ncă ce dreptate am! Doar îmi știu meseria! Ani și ani de practică. Acum, luați loc, scoateți-vă paltonul, faceți-vă comod și gândiți-vă la ce veți comanda. Concentrați-vă serios.

CLIENTUL: O să fie tare complicat...

Clientul se așază și privește satisfăcut în jur, vorbindu-și cu glas tare.

CLIENTUL: Locul acesta mi s-a indicat, nici că mă voi mai mișca de aici. (*Trece timpul. Clientul se uită la ceas.*) Chelner! Chelner!...

CHELNERUL: Da, domnule, o clipă, dacă sunteți atât de amabil.

CLIENTUL: Amabil... Amabil... Și dacă nu sunt amabil?

CHELNERUL: Ar fi păcat, fiindcă oricum nu aveți de ales. Acum servesc un alt client, după care voi fi al dumneavoastră.

CLIENTUL: Și oricum, sunt la mâna dumneavoastră. Nu am cum lupta. Dumneavoastră decideți.

CHELNERUL: Doar un minut... Nu e vorbă, e lume puțină, dar oricât de puțină ar fi, tot trebuie servită.

CLIENTUL: Un minut? Înc-o formulă de-a gata. Când, în general, e vorba de un timp dublu, ba chiar triplu.

CHELNERUL: Cel puțin. Depinde... Dar, dacă veți continua să mă țineți de vorbă, timpul se va dilata și mai tare.

- CLIENTUL: Uite că, deși sunt client, nu am decât un singur drept, cel de-a tăcea din gură!
- CHELNERUL: Ei, nu, domnule, aici nu este vorba despre drepturi, ci despre răbdare. Vă rog să așteptați să o servesc pe doamna aceasta. A venit înaintea dumneavoastră, deci este normal să fie prima servită.
- CLIENTUL: Aștept, aștept, doar nu fac altceva. Am înțepenit așteptând încă de când m-am născut. De atâția ani de când tot aștept nici că mai știu ce aștept. (*Clientei de la masa alăturată:*) Vai, doamnă, ce noroc aveți, iată, sunteți servită! Pe când eu nu sunt decât un intrus. Abia dacă am dreptul să mă exprim. Am fost depus aici ca un bagaj pierdut.

Chelnerul iese, apoi se întoarce.

- CHELNERUL: Dacă toate bagajele ar fi la fel de vorbărețe, sigur nu ne-am mai înțelege.
- CLIENTUL: Tac dacă acesta vă este ordinul.
- CHELNERUL: Aveți dreptul să vorbiți câtă vreme acest lucru nu e urmat de consecințe.
- CLIENTUL: Rar au cuvintele mele vreo consecință.
- CHELNERUL: Bine, de-acum sunt al dumneavoastră. Până la urmă nu a durat chiar așa mult.
- CLIENTUL: N-am spus-o eu...
- CHELNERUL: În primul rând, bună ziua, domnule, dacă asta nu vă deranjează.
- CLIENTUL: Bine, bine, corect, așa e, bună ziua ospătar, exact asta mă pregăteam să spun.
- CHELNERUL: Atunci spuneți-o înainte să mă strigați. Nu-i așa că e mai bine să fim politicoși?